

拉达克语笔记

LADAKHI NOTE

ལ་དྭགས་སྐད།

2.1//©2024 王岳
所有权利保留 本文档不得商用

这是一篇拉达克语的学习笔记。

本笔记依据的资料：

Rebecca Norman 《Getting Started in Ladakhi: a Phrasebook for Learning Ladakhi》 2005

Sanyukta Koshal 《Ladakhi Grammar》 1979

注：字母与发音见最后一章（第 9 章）。

本版 V2.1.0 最后编辑日期：2024-12-17。

1. 礼节

1.1 词汇

འཇུ་ལེ། [dʒu le] 你好/谢谢/请/再见!

ཁམས་བཟང་། [kʰamzan] 你还好吗?

ཁམས་བཟང་། 我还好。

ཏྲ་མགོ། 我不明白。

ཏྲ་གོ། 我懂了。

ཏྲ་གོ་ལ། [ha go/ko-a] 你明白了吗? {[go]更常见}

འོ་ཀྣས། 好的/我知道了。 (“ཀྣས”是敬语)

མན། [man] 不

ཅ་ཕིག། [tsa pik] 一点点/就一点

ལེ 礼节性助词，置于句末或名字、地点

བྱགས། [ʒuks] 坐，留下（敬语）

བྱགས་ལེ། 请坐。

འདོན། [don] 吃/喝，享用（敬语）

སྟོང་། [skjot] 来/去，“进来！”（敬语）

སལ། 给（敬语）

འགྲིག། [dik] 好了/可以了（That's enough）/不要紧

ཨ་མ། 母

ཨ་བ། 父

མེ་མེ། 祖父

ཨ་བེ། 祖母

ཨ་ཇོ་ཀྣ་ཀྣ། [a-tso ka(g)a] 兄

ཨ་ཅེ། 姐

ཁོ་ཁོ་ཁོ། 弟

ཁོ་མོ། 妹

ཨ་ཁད 叔/伯

ཨ་ཞེ 姨/婶

ཇ [tɕa] 茶（你自己的）

གསོལ་ཇ [sol-dʒa] 茶（敬语；其他所有人的）

ཇ་ཁན་ཏེ 咸茶，酥油茶

ཇ་མངར་མོ 甜茶，奶茶

ཆད 青稞酒（？），啤酒（？）

ཐུ 水

ཐུ་བསྐོལ 热开水

ག 肉

འོ་མ 牛奶

ཞོ 酸奶，凝乳（印度称“curd”）

ཏུ་གི 面包，面饼

འབས [das] 米 {བ读[da]}

སྤགས [spaks] 素/荤菜

རྩམ་བྱེ [(r)nam-ph'e] 糌粑 {拉达克语的 r 何时是[z]、何时是[r]尚不明确，此处统一记作“[r]”}

ཁོ་ལག [kʰo-lak] 混合面团的糌粑

པ་བ 豆谷糊

ཐུག་པ 汤面

ཐུ་ལི 杏果

པ་ཏིར 干杏果

1.2 短语

འོ་འཇུ་ལེ 好的，谢谢。

མན་འཇུ་ལེ 不用，谢谢。

ཐུ་བསྐོལ་སལ་ལེ 请给我开水。

བསྐྱོད་ལེ། 请进!

བཞུགས་ལེ། 请坐!

གསོལ་ང་འདོན་ལེ། 请用茶。

འགྲིག་ལེ། 可以了谢谢。

འགྲིག་ག་ལེ། [dig-a-le]这样可以不?

ཆང་འདོན་ལེ། 喝些酒!

ཅ་མིག་ཅ་མིག་ལེ། 一点点就行了 (Just a little, please)

2. 造句

2.1 词汇

ཁྱ ཁྱ ཁྱ 谁

ཅི ཅི ཅི 什么

ནི ི ི 何时

ག་ུ ུ ུ 去何处

ག་ནས [ka-ne] 从何处来 {后加字ས视情况不读出}

ཅམ ཅ ཅ 有多少

ཅི ི [chi-a] 为什么

ང ི 我

ཉི་ང ི 你 (单数敬语)

ཁོ ི 他/她

ང་ཁྱ ི 我们 (不含对方)

ང་ཉི་ང ི 我们 (含对方)

ཉི་ཁྱ ི 你 (复数敬语)

ཁོ་ང ི 他/她 (敬语), 他们

མ ི 非常 (置于形容词前, 元音重读)

ཐུལ་ལ ི 好 (good)

བདེ་མོ [(l)de-mo] 好 (nice), 美丽

ཞིམ་པོ ི 美味

ཚལ་ཉི ི 热

གྲང་མོ ི 冷

བཙོག་པོ [(r)tsok-po] 坏, 脏, 不能吃, 没规矩

མང་པོ ི 许多

2.2 格助词，格后缀

2.2.1 属格

...འི་“i”，或前一个词的尾辅音+“ི”。

例：ཁོང 他们→ཁོངའི་ [kʰoŋ-i]他们的

རིག་འཛིན་ Rigzin (人名) →རིག་འཛིན་གྱི་ Rigzin 的

བ་ཟར་ 集市→བ་ཟར་གྱི་ [bazar-i]集市的，商店买的

元音结尾的词加“-i”变音：

a+i→e, o+i→-oi/ -e, u+i→-ui/ -i, e+i 除外。

例：ང 我→ངའི་ [ŋe]我的

སྟོལ་མ་ [dolma]Drolma (人名)

→སྟོལ་མའི་ [dol-me]Drolma 的

ཁོ 他/她→ཁོའི་ [kʰoi]他/她的

ངའང་མོ་ [aŋ-mo]Angmo (“དབ”读[a]) →ངའང་མོའི་ [aŋ-me]Angmo 的

ཁྱ 谁→ཁྱའི་ [sui]谁的

ཀུ་ཤུ་ 苹果→ཀུ་ཤུའི་ [ku-ʃi]苹果的

2.2.2 业格（与格）

...ལ་/...ལ་ -a/-la

置于动作趋向的方位、涉及的对象（不及物动词，vi）及间接宾语（及物动词，vt）后。在 r/s/n/l 后读[la]，在 m/ŋ/g/k/b/p/d/t 后重复前面的尾音+a，在元音后读[-a]。在诗歌及正式书写或仅作-la。

ཧེ་མིས་ལ་ [hemis-la]给 Hemis

བ་ཟར་ལ་ 到市场，在集市

ངའི་ཡུལ་ལ་ [ŋe jul-la]到/在我的村子

ཁོ་ལ་ [kʰo-a]给他/她

ཉེ་རང་ལ་ [neraŋ-a]给你

2.2.3 从格

...ནས་ -ne

表起点，方式，同类比较。

列城 (Leh) 及其东地区读[ne]，其西读[nas]。

བ་ཟར་ནས 从集市来

ཨམ་རི་ཀ་ནས [amrika-ne]从美国

གླེ་ནས [le-ne]从列城

2.2.4 合格后缀的名词短语

对于名词和形容词构成的短语，格后缀仅置于名词短语结尾处 1 次。格后缀不是单独的单词。

例：ཡུལ་མང་པོའི [jul man pe] (村子-许多-属) 许多村子的

ཡུལ་མང་པོའ [jul man po-a] (村子-许多-业) 在许多村子里

ཡུལ་མང་པོ་ནས [jul man po-ne] (村子-许多-从) 从许多村子

ཨ་ཙོག་གཉིས་སི་གསོལ་པ [atso nis-i soldza] (兄-2-属-茶敬语) 两兄长的茶

ཨ་ཙོག་གཉིས་ལ [atso nis-la] (兄-2-向) 给两兄长

属格置于所指对象名词前面，形容词在对象名词后面。

例：བ་ཟར་རི་རུ་ལི (市场-属-杏) 市场的杏果，即非自家产的

བ་ཟར་རི་རུ་ལི་རྒྱལ་ལ (市场-属-杏-好) 市场的好杏果

ཨ་ཙོག་གཉིས་སི་ཏ་གི (兄-2-属-面包) 两兄长的面包

ཨ་ཙོག་གཉིས་སི་ཏ་གི་ཞིམ་པོ (兄-2-属-面包-美味) 两兄长的美味面包

2.3“是” (to be) 的 3 个词 (全部形式见 5.1)

动词有言据性的区分，依真值的不同适用于不同情境。

འདུག [duk]这里有……，……在这里

ཡིན [in]对事物的描述

རྟག [rak]对感官感受 (感觉、尝、闻、听) 的描述，我觉得这是……

2.3.1 造句

动词总是置于句尾，无单复数之分。

主语常不出现。

若表礼节，则句尾加འཇོག并用敬语指称人们。

回答是否类问句可以仅回答动词的肯定或否定形式。

例：༼ ཏྲ་གི་འདུག་ག༽ —— 面包在哪里吗？

༼ མི་འདུག༽ —— 不在。

༼ པད་མ་འདུག་ག༽ —— Padma 在这里吗？

༼ འདུག༽ —— 是的。

༼ ཉེ་རང་ཁམས་བབང་ཡིན་ན་ལེ༽ —— 你还好吗？

༼ ཡིན་ལེ༽ ཁམས་བབང་ཡིན་ལེ༽ —— 是/是的我还好。

༼ ཉེ་རང་པད་མ་ཡིན་ན་ལེ༽ —— 你是 Padma 吗？

༼ ཡིན་ལེ༽ —— 是的。

༼ བྲང་མོ་རག་ག༽ —— 你冷吗/你感觉冷吗？

༼ མི་རག༽ —— 不。

༼ ཏྲ་གི་ཞིམ་པོ་རག་ག༽ —— 这面包是好的吗？

༼ རག༽ —— 是的。

2.4 对话

表礼节需另在句尾加ལེ[-le]。

༼ ཁམས་བབང་ཡིན་ན༽ —— 你还好吗？

༼ ཁམས་བབང་ཡིན༽ —— 是的，我还好。

༼ ཉེ་རང་ག་ནས་ཡིན༽ —— 你来自哪里？

༼ ང་(…)ནས་ཡིན༽ —— 我来自……

༼ ཉེ་རང་ངི་མིང་ལ་ཅི་ཡིན༽ —— 你的名字是什么？

༼ ངའི་མིང་ལ་(…)ཡིན༽ —— 我的名字是……

༼ རྩ་འདུག་ག༽ —— 这是水吗？

༼ རྩ་འདུག་༼ མི་འདུག༽ —— 是，这是水/不是。

༼ བསོད་ནམས་འདུག་ག༽ —— Sonam 在这里吗？

༼ འདུག་༼ མི་འདུག༽ —— 是的/不。

ཐུག་པ་ཞིམ་པོ་རག༽ 这汤面好吃。

གང་མོ་མི་རག། 我不冷/我不觉得冷。

མ་གང་མོ་རག། （非常-冷-是）天非常冷/我觉得很冷。

སུ་འདུག། 谁在那儿？

ཁོང་སུ་ཡིན། 他/她是谁？

ཅི་ཡིན། 它是什么？

ཅམ་ཡིན། （多少钱-是）这个多少钱？

ལ་དྲགས་མ་བདེ་མོ་འདུག། [ladags ma-ldemo duk] （拉达克-非常-美丽-是）拉达克很好看。

3. 数词

3.1 “0~10”

0	༠	ལྷན་གྲོལ་	l(l.)atkor
1	༡	ཅེ་གཤམ་	tɛik
2	༢	གཉིས་	ɲis
3	༣	གསུམ་	sum
4	༤	བཞི་	ʒi
5	༥	ལྔ་	(s)ŋa
6	༦	དྲུག་	tuk
7	༧	བདུན་	dun
8	༨	བརྒྱད་	(r)gjat
9	༩	དགུ་	(r)gu
10	༡༠	བརྒྱ་	(r)təu

3.2 “11~99”

	+(k)ɕik	+(k)ɲis	+(k)sum	+(p)ʒi
tɕu/tɕo+	བརྩ་གཅིག་༡༡ [tɕu-k-ɕik]	བརྩ་གཉིས་༡༢	བརྩ་གསུམ་༡༣	བརྩ་བཞི་༡༤
ɲi-ɕu-tsa+	ཉི་ཤུ་ཙ་གཅིག་༢༡	ཉི་ཤུ་ཙ་གཉིས་༢༢	ཉི་ཤུ་ཙ་གསུམ་༢༣	ཉི་ཤུ་ཙ་བཞི་༢༤
sum-tɕu-so+	སུམ་རྩ་སོ་གཅིག་༣༡	སུམ་རྩ་སོ་གཉིས་༣༢	སུམ་རྩ་སོ་གསུམ་༣༣	སུམ་རྩ་སོ་བཞི་༣༤
ʒi-ptɕu-ʒa+	བཞི་བརྩ་ཞ་གཅིག་༤༡	བཞི་བརྩ་ཞ་གཉིས་ ༤༢	བཞི་བརྩ་ཞ་གསུམ་ ༤༣	བཞི་བརྩ་ཞ་བཞི་ ༤༤
ɲa-ptɕu-ɲa+	ལྔ་བརྩ་ང་གཅིག་༥༡	ལྔ་བརྩ་ང་གཉིས་༥༢	ལྔ་བརྩ་ང་གསུམ་༥༣	ལྔ་བརྩ་ང་བཞི་༥༤
tuk-tɕu-ra+	དུག་རྩ་ར་གཅིག་༦༡	དུག་རྩ་ར་གཉིས་༦༢	དུག་རྩ་ར་གསུམ་༦༣	དུག་རྩ་ར་བཞི་༦༤
dun-tɕu-don + {此列个位 不读前加字}	བདུན་རྩ་དོན་གཅིག་༧༡ [duntɕudon-tɕi k]	བདུན་རྩ་དོན་གཉིས་ ༧༢	བདུན་རྩ་དོན་གསུམ་ ༧༣	བདུན་རྩ་དོན་བཞི་ ༧༤
gja-tɕu-gja +	བརྒྱད་རྩ་གྲ་གཅིག་༨༡	བརྒྱད་རྩ་གྲ་གཉིས་༨༢	བརྒྱད་རྩ་གྲ་གསུམ་༨༣	བརྒྱད་རྩ་གྲ་བཞི་༨༤
gu-ptɕu-go+	དགུ་བརྩ་གོ་གཅིག་༩༡	དགུ་བརྩ་གོ་གཉིས་༩༢	དགུ་བརྩ་གོ་གསུམ་༩༣	དགུ་བརྩ་གོ་བཞི་༩༤

+ŋa	+ruk	+(p)dun	+(p)gjat	+(r)gu
བཙོ་ལྷ་ཀྱ [tɕo-ŋa]	བཙུ་བྱ་ཀྱ	བཙུ་བདུན་ཀྱ	བཙོ་བཙུད་ཀྱ [tɕo-p-gjat]	བཙུ་དགུ་ཀྱ
ཉི་ཤུ་ཙ་ལྷ་ཀྱ	ཉི་ཤུ་ཙ་བྱ་ཀྱ	ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན་ཀྱ	ཉི་ཤུ་ཙ་བཙུད་ཀྱ	ཉི་ཤུ་ཙ་དགུ་ཀྱ
སྐུ་ཙ་ཙ་ལྷ་ཀྱ	སྐུ་ཙ་ཙ་བྱ་ཀྱ	སྐུ་ཙ་ཙ་བདུན་ཀྱ	སྐུ་ཙ་ཙ་བཙུད་ཀྱ	སྐུ་ཙ་ཙ་དགུ་ཀྱ
བཞི་བཙུ་ཙ་ལྷ་ཀྱ	བཞི་བཙུ་ཙ་བྱ་ཀྱ	བཞི་བཙུ་ཙ་བདུན་ཀྱ	བཞི་བཙུ་ཙ་བཙུད་ཀྱ	བཞི་བཙུ་ཙ་དགུ་ཀྱ
ལྷ་བཙུ་ཙ་ལྷ་ཀྱ	ལྷ་བཙུ་ཙ་བྱ་ཀྱ	ལྷ་བཙུ་ཙ་བདུན་ཀྱ	ལྷ་བཙུ་ཙ་བཙུད་ཀྱ	ལྷ་བཙུ་ཙ་དགུ་ཀྱ
བྱ་ཙ་ཙ་ལྷ་ཀྱ	བྱ་ཙ་ཙ་བྱ་ཀྱ	བྱ་ཙ་ཙ་བདུན་ཀྱ	བྱ་ཙ་ཙ་བཙུད་ཀྱ	བྱ་ཙ་ཙ་དགུ་ཀྱ
བདུན་ཙ་ཙ་ལྷ་ཀྱ ལྷ	བདུན་ཙ་ཙ་བྱ་ཀྱ [duntɕudon-ɕuk]	བདུན་ཙ་ཙ་བདུན་ཀྱ ལྷ	བདུན་ཙ་ཙ་བཙུད་ཀྱ ལྷ	བདུན་ཙ་ཙ་དགུ་ཀྱ ལྷ
བཙུད་ཙ་ཙ་ལྷ་ཀྱ	བཙུད་ཙ་ཙ་བྱ་ཀྱ	བཙུད་ཙ་ཙ་བདུན་ཀྱ	བཙུད་ཙ་ཙ་བཙུད་ཀྱ	བཙུད་ཙ་ཙ་དགུ་ཀྱ
དགུ་བཙུ་ཙ་ལྷ་ཀྱ	དགུ་བཙུ་ཙ་བྱ་ཀྱ	དགུ་བཙུ་ཙ་བདུན་ཀྱ	དགུ་བཙུ་ཙ་བཙུད་ཀྱ	དགུ་བཙུ་ཙ་དགུ་ཀྱ

个位数均不同程度变音。

每个 10 倍数都有其特有的音节连接个位数：20[-tsa-], 30[-so-], 以此类推。

例：སྐུ་ཙ་ཙ་ལྷ་ (3-10-&-5) =35, བྱ་ཙ་ཙ་ལྷ་ (6-10-&-5) =65

3.3 较大数字

བཙུ [(r)gja]100

ཉི་བཙུ [nip-gja]200

སྟོང་གཅིག [ston tɕik]1k

ཁྲི་གཅིག [tʰi tɕik]10k

འབྲུམ་གཅིག [bum tɕik]100k

ས་ཡ་གཅིག [saya tɕik]1M

བྱེ་བཙུ [tɕewa tɕik] {此处应读[tɕa]} 10M

བཙུ་བཙུ的前加字[p]在元音后读出，故 40[ɕi-p-tɕu]，类似地，200[ni-p-gja]，400[ɕi-p-gja]，500[ŋa-p-gja]，900[gu-p-gja]。

组合数字使用དང (此处读[nan]，非正式的写法是ནང)

例：123 བཙུ་དང་ཉི་ཤུ་ཙ་གསུམ [gja nan niɕu-tsaksum]

347 [sum-gja nan ziptəu-zapdun]

1998 [ston tɛik nan gupgja guptəu-gopgjat]

8442 [ston rgjat nan zipgja ziptəu-zaknis]

3.4 数字相关短语

གཅིག་གཅིག་ 只有一个，一个又一个

གཅིག་པོ་ 单独

ཕྱེད་ [p^het] 一半 {此处ཕྱེ读[p^he]}

དང་པོ་ གཅིག་པོ་ [tanpo tɛik-pa] 第一

གཉིས་པོ་ 第二

གསུམ་པོ་ 第三

བཞི་པོ་ 第四，以此类推

གཉིས་ཀྱི་ 两个一起

གསུམ་ཀྱི་ 三个一起

བཞི་ཀྱི་ 全部四个，以此类推

口语并无“0”，使用否定动词即可。

4. 现在式

4.1 动词

“词干+ཅས[-tæes]/གས[-pes]”表示词语的动词化。（列城及上拉达克也常见
ཉེས[-tæes/pes]）

敬语		非敬语		
སྒྲོན་ཅས་ སྒྲོན་ཉེས་	skjot-tæes	ཆ་ཅས	tə ^h a-tæes	去, to go
		ཡོང་ཅས	jon-tæes	来, to come
འདོན་ཅས	don-tæes	ཟ་ཅས	za-tæes	吃, to eat
		འཐུང་ཅས	t ^h un-tæes	喝, to drink
བཞུགས་གས	zuks-pes {词干 s 尾}	འདུག་ཅས	duk-tæes	坐/留下, to sit/ stay
མཛད་ཅས	dzad-tæes	བྱེ་ཅས	təo-tæes	做, to do/ make
སལ་ཅས	sal-tæes	གཏང་ཅས	tan-tæes	给, to give

4.2 [-at]后缀构成现在式

词干前加འད[-at]（重复尾辅音字母或加[-a]，再加[t]）构成现在式。

否定形式是འམེད[-a-met]，疑问形式是加འདྲད[-ad-a]。

既指英语的“一般现在时”“现在进行时”，也指将来时。

无人称的变化，但[t^hun-at]及同类的词常用于第一人称。

ཐུང་དད	t ^h un-at	我喝。
ཟའད	za-at	我吃。
ཆའད	tə ^h a-at	我去。
འདུག་གད	dug-at	我待着。
ཐུང་ངམེད	t ^h un-amet	我不喝。
ཟའམེད	za-amet	我不吃。
ཆའམེད	tə ^h a-amet	我不去。
འདུག་གམེད	dug-amet	我不待着。
ཐུང་དདྲད	t ^h un-ad-a	你喝吗？

ཟེད་ད	za-ad-a	你吃吗？
ཆེད་ད	tɕʰa-ad-a	你走吗？
འདྲུག་ག་ད	dug-ad-a	你留下吗？

4.3 句式

S-O-V

例：ང་ཟླེའ་ཆེད་ད། [ŋa le-a tɕʰa-at] （我-列城-业-去）我去列城。

ང་ཟླེའ་ཆེད་མེད། 我不去列城。

ཟླེའ་འདྲུག་ག་ད། （我）待在列城。

ཨ་བ་ལེ་ཟླེའ་བཞིགས་ས་མེད། 我父不待在列城。

ཤ་ཟེད་མེད། （我）不吃肉。

4.4 提问

提问常用敬语，由于对方正在行动；回答常不用敬语，是由于对方在为自己的行动作回应。

动词+[-a]仅用于是否类问题，疑问词问句无需。

例：ཁྱེ་རང་ག་ཅུ་བརྒྱུད་དད། ——（你-何处-去|敬语）你去哪里？

ང་ཟླེའ་ཆེད་ད། ——（我-列城-业-去|非敬语）我去列城。

ཁྱེ་ཟླེའ་བརྒྱུད་དད་ད། ——（你）去列城吗？

ཁྱེ་ཆེད་ད། ཁྱེ་ཆེད་མེད། ——去/不去。

ཁྱེ་ག་ཅུ་བཞུགས་ས་ད། ——（何处-留下|敬语）你待在哪里？

ང་ཇི་མེས་ལ་འདྲུག་ག་ད། ——（我-Hemis-业-留下|非敬语）我待在 Hemis。

ཅི་མཛད་དད། ——（什么-做|敬语）你在做什么？

4.5 对话示例

公交车上的对话。

ཁྱེ་རང་ག་ཅུ་བརྒྱུད་དད་ལེ། ——你去哪里？

ང་ཇམ་ལ་ཅིའ་ཆེད་ལེ། ——我去 Alchi。

ཁྱེ་ཇམ་ལ་ཅིའ་བཞུགས་ས་ད་ད། ——你待在 Alchi 吗？

ང་ཇམ་ལ་ཅིའ་འདྲུག་ག་མེད། ས་དཔོན་ལ་འདྲུག་ག་ད། ——不，我不待 Alchi，我待在 Saspol。

༼ ཨལ་ཅིའ་ཅིའ་བསྐྱོད་དད། ——你为什么去 Alchi?

༼ དགོན་པ་མཇལ་ལད། ——我去见（敬语）gonpa。

༼ ཉེ་རང་ག་ནས་ཡིན། ——（你-何处-从-是）你从哪里来？

༼ ཇར་མ་ནི་ནས་ཡིན། ཉེ་རང་ཨལ་ཅི་ནས་ཡིན། ——我来自德国。你来自 Alchi 吗？

༼ ཨལ་ཅི་ནས་མན། ཆོལ་ལམ་སར་ནས་ཡིན། ——我不是 Alchi 的，我来自 Choglamsar。

༼ བོད་པ་ཡིན། ——你是西藏（东部）人吗？

༼ མན་ལ་དྲགས་པ་ཡིན། ——不，我是拉达克人。

༼ ཨལ་ཅིའ་ཅི་མཇེད་དད། ——你在 Alchi 做什么？

༼ ཨལ་ཅིའ་དགེ་རྒན་ཡིན། ——我当老师。

༼ ཡ་ད་ཨལ་ཅིའ་སླེབས། ——呀，我们到 Alchi 了。

༼ ཉེ་རང་ག་ལམ་ནས་བསྐྱོད་དད། ——你走哪一个方向？

༼ ང་འི་ནས་ཆའད། ——（我-这里-从-去）我从这个（方向）走。

༼ ཡ་འཇུ་ལེ། ——好的，再见！

༼ འཇུ་ལེ། ——再会！

5.“是，to be”的全部 5 个词

5.1 [jot]

ཡིད	[jot]	མེད	[met] 否定	ཡིད་ད	[jod-a] 疑问
-----	-------	-----	-------------	-------	---------------

5.1.1 ཡིད与འདུག

两者均可表示“这里是/这里有”，但ཡིད描述一直存在的、永久的，或说话者精通的；而འདུག描述暂时存在/不在的，或说话者看到在/不在的。

例：ཉྱེད་བད་ལྷུག་འདུག་ག། [antɕuk dug-a] Wangchuk 在吗？

ཉྱེད་ཡིད། 在这。（知道，无需去观察）

མེད། 不在这。（已清楚不在）

འདུག（看到）在这。（需要去观察）

མི་འདུག 没看到/（看着）不在这。（已观察，他不在）

例：ངའི་ཡུལ་ལ་མི་མང་པོ་ཡིད། 我的村落有很多人。（我清楚且这是我的村落）

བ་ཟར་ལ་མི་མང་པོ་འདུག 有很多人在集市。（我看了）

ཕུ་འདུག 那儿是水。（我看了）

ཕུ་ཡིད། 那儿有水。（我清楚那儿有）

5.1.2 ཡིད之“有，to have”

可作“有，has、have”

例：ངའ་ཨ་ཅེ་གསུམ་ཡིད། （我-业-姐-3-有）我有 3 个姐。

ཁོའ་ཨ་ཅེ་གཉིས་ཡིད། 他/她有 2 个姐。

ཉྱེ་རང་ང་ཨ་ཅེ་ཡིད་ད། 你有兄长吗？

ངའ་ཨ་ཅེ་མེད། 我没有兄长。

ཉྱེ་མར་ཡིད་ད་ལེ། ——有黄油吗？

ཉྱེ་མེད་ལེ། ——没有。

ཉྱེ་དེ་ཀླུ་ཁ་ར་ཡིད་ད་ལེ། ——（然后-白糖-有）那么有白糖吗？

ཉྱེ་ཡིད། ——有。

5.2[inok]

ཡིན་ནོག	[inok]	མན་ནོག	[manok] 否定	ཡིན་ནོག་ག	[ino(g)-a] 疑问
---------	--------	--------	---------------	-----------	------------------

与ཡིན均用于描述，但ཡིན常用于第一人称且说话者精通、清楚时。ཡིན用于描述自己的事物或其延伸；非自己的事物、一般的陈述和常见的知识用ཡིན་ནོག

༼ རི་བི་ཅེ་ཡིན་ནོག ། ——— 这是什么？

༼ ཅུ་ལི་ཡིན་ནོག ། ——— 这是杏果。

༼ ཁོང་སུ་ཡིན་ནོག ། ——— 他/她是谁？

༼ དབང་མོ་ཡིན་ནོག ངའི་ཨ་ཅེ་ཡིན། ——— 是 Angmo。她是我姐。

སྟོབ་ལྗན་ནི་ཨ་ཅེ་ཡིན་ནོག 她是 Stobdan 的姐。

རི་ཁང་པ་སུ་ཡིན་ནོག 这个房子是谁的？

རི་བས་བོ་ག་རུ་ཡིན་ནོག （这个-公车-定冠-哪里-业-是）这公车要去哪里？

བྱང་ཐང་མ་གྲང་མོ་ཡིན་ནོག 羌塘很冷。

5.3 五“是”概览

一般地，ཡོད和ཡིན表示第一人称或精通的或确实清楚的，而འདྲག和ཡིན་ནོག更“外部”，表示第三人称。用འདྲག表示最近或刚才看到的事物，而ཡོད表示早已知晓。

རག仅限于描述除视觉外的五官感觉及情感感受。视觉使用འདྲག描述。

描述		存在、预知及定位	
ཡིན	描述自己及自己的事物	ཡོད	表示已知的事物存在或在何处
ཡིན་ནོག	描述一般的事实，非自己的事物	འདྲག	表示刚找到或看见的事物存在或在何处
རག	在听、味、嗅、触觉及情感感受的基础上描述所见		
འདྲག	在视觉的基础上描述所见		

例：དབང་མོ་འདྲག Angmo 在这。（我刚看见她）

དབང་མོ་ཡོད Angmo 在这里。（我已经知道她在这里）

དབང་མོ་ཡིན། 我是 Angmo。

དབང་མོ་ཡིན་ནོ། 那是 Angmo。

དབང་མོ་རལ། 我能听到 Angmo。

问句的动词种类取决于提问者希望回答者使用的动词。

ཅི་འདྲལ། 那是什么/你看到了什么？（我希望对方刚看见什么）

ཅི་ཡོད། 那是什么/你有什么？（我希望对方已知什么）

ཅི་ཡིན། 这是（你的）什么？

ཅི་ཡིན་ནོ། 那个是什么？

ཅི་རལ། 你感觉咋样/发生了什么？

5.4 对话示例

商店对话

༼ ལུ་ལོ་ག་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་ཡིན་ནོ། —— 杏果从哪里带来（ཁྱེད་ཀྱི་[kʰjɔŋs-te]）的？

༼ གཤམ་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་ཡིན་ནོ། —— 它们来自 Sham。

༼ དེ་ཅི་ཅི་ཡིན་ནོ། —— 这是什么？

༼ ཅི་གུ་ཡིན་ནོ། ལྷལ་ལ་ཡིན་ནོ། འདྲོན། —— 这是杏仁。挺好的，恰！

༼ ཞེས་པོ་རལ། —— 尝起来不错。

༼ ཡ་ཏིང་ཡོད་ད། —— 你有干杏果吗？

༼ ཡོད། —— 是。

༼ ཡ་ཏིང་ང་ཅིན་ཙམ་ཡིན་ནོ། —— 干杏果多少钱？

༼ པའོ་འགྱེར་མོ་གསུམ་བརྒྱ་ཡིན་ནོ། —— (250g-业-钱|གྱིར་མོ[kirmo]-30) 30Rs/250g

༼ ཅིན་མང་པོ་མན་ནོ། ལ། —— 这价格不高吗？

༼ མང་པོ་མན་ནོ། —— 不多。

༼ པའོ་ཅིག་སལ་ལ། —— 请给我 250g。

༼ བྱ་གུ་མེད་ད། —— 你没有纸包吗？

༼ མེད། —— 没。

༼ འགྱིག་དེ་ནས་ཡོད། —— 好的，我拿了一个（纸包）。

། ཡ་འགྲིག འཇུ་ལ། —— 嗯好的，再会！

། འཇུ་ལ། —— 再会！

6. 过去式与动词种类

除“是”动词外均是过去式词干+后缀形式。动词以 2 种分类方式分成 4 类，均各有自己的主语后缀和动词后缀。

6.1 自主与不自主

自主动词指主语主动进行动作的动词，不自主动词指无需主语的任何动作即可发生的动词。如འབྱུང་ཅས་[bor-tæes]“放置，保留”是自主，སྟོར་ཅས་[stor-tæes]“丢失”是不自主。སྐྱེལ་ཅས་[skol-tæes]“煮沸”是自主，འཁྱེལ་ཅས་[kʰol-tæes]“沸腾”是不自主。ལྟ་ཅས་[lta/sta-tæes]“看，照看”是主动，མཐོང་ཅས་[tʰon-tæes]“看起来，可见”是不自主。自主与否与实际意义常不关联，如སྟེང་ཅས་[lep-tæes]“到达”是不自主，ཡོང་ཅས་[jon-tæes]“来”是自主。

6.2 及物与不及物

及物指动词有直接宾语，如英语“watch”“see”“knock over”等。

不及物动词没有宾语，如英语“fall over”“arrive”等。

例：

及物自主		不及物自主	
འབྱུང་ཅས་ 喝 འདོན་ཅས་ 吃/喝（敬语） བཅོ་ཅས་ 做 བཏང་ཅས་ 给 འཁྱུ་ཅས་ [tʰu-tæes] 洗 སྐྱེལ་ཅས་ 煮沸，烧	ཁྱེད་ཅས་ 带来 ལྟ་ཅས་ 看 ཟ་ཅས་ 吃 ཉོ་ཅས་ 买 བསྐྱབ་ཅས་ 教/学习	ཡོང་ཅས་ 来 ཆ་ཅས་ 去 སྟོད་ཅས་ 来/去（敬语） འདུག་ཅས་ 坐/留下 ཁྱུགས་ཅས་ [ʒukæes] 坐/留下（敬语）	ལངས་ཤས་ [lanɕes] 起来/起立 འགྲུལ་ཅས་ [dul-tæes] 走/行动 ངུ་ཅས་ 哭泣 སྐྱོད་ཅས་ 笑 འབབས་ཤས་ [bapɕes] 下来
及物不自主		不及物不自主	
དགོས་ཤས་ 需要 སྟོར་ཅས་ 丢失 མཐོང་ཅས་ 看起来 སྟོང་ཅས་ 获得	ཉན་ཅས་ 意识到 ཁོངས་ཤས་ 学到 སྟོ་ཡོང་ཅས་ (སྟོ་ཡོང་ཅས་) [so-jon-tæes] 生气	སྟེང་ཅས་ 到达 ངལ་ཅས་ 疲倦 སྟོགས་ཤས་ 饿 འགྲིག་ཅས་ 完成/足够	ཆར་ཅས་ 结束 སྟན་ཅས་ 被厌烦/孤立 འབང་ཅས་ 觉得饱

ཐུག་ཅས་ 遇见		གེ་ཅས་ 死亡	འགོ་ར་ཅས་ 迟 (到)
ཤེས་ཤས་ 知道		འཁོལ་ཅས་ 沸腾	འགྲུབ་ཅས་ 完成

6.3 动词的主语，施事格（作格）与宾语

及物动词的宾语没有特殊后缀，而主语有，即施事格（作格）。

及物自主动词的主语加施事格后缀：元音尾后是ཡིས、འིས或ས，ད་བ་ས尾是ཀྱིས，ག་ད尾是གིས，ན་མ་ར་ལ尾是ཀྱིས。读音通常是[i]或[e]，但朗读则按拼写读出。

例：ངས་བཅོལ་ད། [e]我做（这事）

ང་ཉང་གིས་བཅོལ་ད། [i]我们做。

ཉེ་རང་གིས་ལས་བཅོལ་ད། [i]你工作吗？

ཉེ་རང་གིས་ཅང་ཟེལ་མེད་ད། [i]你没吃任何东西吧？

ངས་ཅང་ཟེལ་མེད། [e]我没在吃任何东西。

及物不自主动词的主语使用业格（这里似乎没有“于格”，或者说于格被并入了）。

例：ང་ཉང་ད་ལ་དྲགས་སི་དཔེ་ར་ཤེས་ས་ད། 我们懂拉达克语言（དཔེ་ར[spera]）。

ཉེ་རང་ད་ཆུ་དགོས་ས་ད། 你需要水吗？

ངལ་ཅང་དགོས་ས་མེད། 我不需要任何东西。

不及物动词的主语无格后缀（即主格/通格）

例：ང་ཡོང་ད། 我来了。

ཉེ་རང་ག་ཅུ་སྒྲོད་ད། 你去哪里？

ཉེ་རང་ཚོད་དད་ད། 你在笑吗？

ང་ཚོད་ད་མེད། 我不在笑。

ང་ཞ་སྐྱུན་ན་མེད། 我们不被讨厌。（以上动词均是现在式）

6.4 动词的 4 个过去式类别

注意词干从现在式到过去式的形式变化，较多词干过去式化不规则，如ལྟ་ཅས་→བལྟས་。

6.4.1 及物自主

过去式词干后加[-s]和/或[-pin]，主语用施事格。例：ངས་ལྟ་མོལ་བལྟས་ཡིན། 我看了这个演出。

ཇ་མས་ཁར་ཇི་བཅོས། 母做了食物。

སྟེ་འི་བཏངས། 谁给的？

ཁོང་གིས་ངའ་ཏ་གི་བསྟུལས། 他们给（སྟུལ་ཅས[saltces]）了我面包。

ཁར་ཇི་བྱོངས་ཕིན་ན། （你）带过食物吗？

མ་བྱོངས་ཕིན། （我）没带过。

6.4.2 及物不自主

仅词干，主语以[-a]后缀结尾。

例：ངའ་ལྟན་མོ་མཐོང་། 我见过这个演出。

ངའ་ཀྱ་ལིག་སྟོ། 我丢了钥匙。

ཁོང་ངཐོབ། 他发现了。

དབང་མོ་ཁོ་མཐོང་། Angmo 看见了。

ཉི་རང་ཏ་གོ་ལ། 你明白了吗？

ཏ་གོ། ཏ་མ་གོ། 明白/不明白。

6.4.3 不及物自主

词干后有[-s]和/或[-pin]。

例：ག་རུ་བསྐྱོད་ཕིན། （你）去了哪里？

སྐྱེའ་སོང་ཕིན། （我）去了列城。

བྱུགས་ཕིན་ན། （你）待那儿了吗？

འདུགས་ཕིན། 待了。

ཁོ་དེ་རིང་ཡོངས། 他今天来了。

མདང་ཡོངས་ཕིན། （我）昨天来了。

6.4.4 不及物不自主

仅词干。

例：མདང་བསྐྱེབ་བ། （你）昨天到的吗？

ཉི་རང་ནམ་བསྐྱེབ། 你什么时候到的？

མདང་བསྐྱེབ། （我）昨天到的。

ཁོང་ནམ་བཟེང། 他（们）什么时候到的？

ངལ་ལ། 累了吗？

མ་ངལ། 不感觉累。

སྤྲེལ་ཉེན། （我）饿虚（སྤྲེལ་[l.ante]）了。

འགྲིག་ག། 还好吗？（常用作现在时态）

འགྲིག་ 好过/还好。

6.5 过去时态的构建

先找到过去式词干。

对不自主动词，过去式的拼写即过去式词干。自主动词的过去式在词干常加[-s]，该[-s]在[l][t][n][r]后面会变音。“词干+[-s]”过去式用于第 2、3 人称。第一人称（及要用第一人称回答的问句）还要再加ཕིན་[pin]，即“过去式词干（[s]）+[pin]”。

仅有 2 个不规则过去式词干，均是自主动词：

ཆ་ཅས་“去”→སོང་[son]（2、3 人称）和སོང་ཕིན་（1）

བ་ཅས་“吃”→ཟོས་[zos]（2、3）和ཟོས་ཕིན་（1）

上下文明显表达了主语和/或宾语时，主、宾语不会说出。

过去式在问句是“过去式+[-a]”，在否定句是“[ma]+过去式”。实际上动词只有 1 个音节，故多音节的动词的否定形式如下：

དཔེ་ར་བཏང་ཅས་→དཔེ་ར་མ་བཏངས་

ཉ་གོ་ཅས་→ཉ་མ་གོ་ （“ཉ”作为一个“词”只能与གོ་ཅས་一起用）

7. 命令式

7.1 基本命令式

许多动词可通过使用动词命令式（有的是现在式）词干本身表达命令式，如སྒྱུད། རྒྱགས། ཡོང། གསོལ་ང་འདོན། ཐུག་པ་སྤྲུལ།

若词干（命令式词干）以元音结尾，则加[-s]：བཅོམས་→བཅོས།“做！”（可能不对，或许是བྱས་？）

非敬语动词若含元音[-a-]，则该[-a-]变为[-o-]：ལངས་ཤས་→ལོངས།“起来！”；བཏང་མས་→བཏོང།“给！”敬语的[-a-]不变：སྤུལ་མས་→སྤུལ།“请给吧！”

不自主动词通常没有命令式。

有 2 个不规则命令式：ཟ་མས་→ཟ།“吃！”；ཆ་མས་→སོང།“走！”

命令式的否定仅需“[ma]+命令式词干”即可：མ་སྒྱུད།“请不要去！”；མ་རྒྱགས།“不要进！”；མ་ཡོང།“别来！”；མ་སྤུལ།“请不要给！”；མ་བཅོ།“不要做！”；མ་བཏང།“别给！”；མ་ཟ།“别吃！”；མ་ཆ།“别去！”

复数对象的命令式另加ཤིག་[-ɕik]：སྒྱུད་ཤིག་“请（多人）进！”；མ་སྒྱུད་ཤིག་“请（多人）不要去”

ཡོང།	jon	来！	མ་ཡོང།	ma-jon	别来！
སྒྱུད།	skjot	请来/去！	མ་སྒྱུད།	ma-skjot	请不要来/去！
ཟ།	zo	吃！	མ་ཟ།	ma-za	别吃！
སོང།	son	走！	མ་ཆ།	ma-tɕʰa	别去！
བཅོས། བྱས་	tɕos	做！	མ་བཅོ། མ་བྱས་	ma-tɕo	别做！
ཏོང།	ton	给！	མ་ཏོང།	ma-tan	别给！
སྤུལ། སྤུལ་	sal	请给吧！	མ་སྤུལ། མ་སྤུལ་	ma-sal	请不要给！

7.2 命令式的变化

“命令式+འདྲ་[-aŋ]”比简单命令式更坚决。

例：སྒྱུད་དང། 进来！（比单个སྒྱུད་坚定）

འདོན་ནང། 请吃。（别争了）

སོང་ངང། 去！（粗鲁）

སྟོས་སང། 看/当心！

“命令式+དེ[-he]（读[-hej]）”强调友好或哄骗的语气。[dzu-hej]比[dzu-le]更不正式。

例：འདོན་དེ། 请吃（哪怕吃一点点吧）！

ཡི་གེ་འབྲིས་དེ། 写（འབྲི་ཅས[ditæes]）个字好不好？

“命令式+འདྲུ་འདྲུ[dzu-dzu]”表坚持但友好的语气。

例：བཅོས་སང་འདྲུ་འདྲུ། 做吧！（不要再拒绝了）

ལ་དྲངས་སི་ནང་ང་མོལ་འདྲུ་འདྲུ། 请用拉达克语说。（坚持/恳求）

“命令式词干+འ་མཛད[a-dzat]”表示额外的尊重，适用于任何动词。常见于正式场合、陌生人对话、公共通知或演讲。

例：སྤིང་ང་མཛད། 请稍候。（སྤིང་ཅས[sintæes]）

སྟུལ་ལ་མཛད། 给。（比单个སྟུལ更敬重）

外出时人们可能说[skjod-de]，即“慢走”，让某人留下也可能是[zuks-se]。

寻求某物或需要用ཐོབ་ཅིན་ན་[tʰob-in-a]，“我能获得……吗？”

例：ཐུ་དྲོན་མོ་ཐོབ་ཅིན་ན་ལྟེ། 我可以拿热水吗？

8. 其他语法事项

8.1 动词形式

所有“是，to be”词形均可作动词的后缀。（འད[-at]实际上是ཡོད[jot]）当与“是”词共用时，动词有了言据性的差别。这种差别反映了说话者对动词（表示的动作）发生情况的了解程度。许多情况下正确的形式不止一种。

任何动词形式都可以通过加[-a]构造是否类疑问句。否定句也采用类似方法构造。若上下文已明确主/宾语的内容，则句子可以略去它们。

“五‘是’”与一般的动词不同，没有许多种后缀。རྟེན及ཡིན་ཅོག通常不加后缀，故若需要加（如འཇོ[-do]“可能”、ན[-na]“假如”），则རྟེན改为ཡོད，ཡིན་ཅོག改为ཡིན。

8.1.1 “现在式词干+འདུག[duk]”

用于第三人称的现在时态后缀。འད与འདུག的区别类似ཡོད与འདུག的区别：“词干+འད”用于第一人称或已经知晓的事；“词干+འདུག”用于看见的、刚发现的。在元音后面འདུག变音为[rak]。

例：འཛོལ་གྲུ་ལ་མི་འདུག ཅེས་ (东西) 不工作。（刚看见）

{对比：འཛོལ་གྲུ་ལ་མི་ཤིག ཅེས་ 这不工作。（已经知道）}

ཁོ་ཆ་འདུག ཁོ་/ཁོ་ཆ་ལ་འདུག (看见他/她在走)

ལ་དྲུག་ས་སི་དཔེ་ར་ཤེས་འདུག ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 他会拉达克语！（现场周围人低语）

后缀接在མཐོང་ཅས་, 表示“可见的”或“看起来好/坏”。

例：འཛིན་པོ་མཐོང་འདུག་ག ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 你看见那儿有个人吗？

ང་འཛིན་པོ་མི་འདུག ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 不，我没看见。

འདེམ་མཐོང་འདུག ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 看起来不错。

8.1.2 “现在式词干+འ་རྟེན[a-rak]”

该后缀用于现在时态，表达感受及感觉、听、闻到的事物。

例：སྒྲོག་ས་ས་རྟེན ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 我饿了。（我觉得饿）

སྒྲོག་ས་ས་རྟེན ཁོ་ཆ་ལ་འདུག ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 那儿有声响。（我听见了）

སྒྲོག་ས་ས་རྟེན (歌曲-给-听) ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 有人在唱歌。（我听见了）

ཆར་པ་གྲོང་འདུག (雨-给-听) ཁོ་ཆ་ལ་འདུག 在下雨。（我感觉到）

8.1.3 ཚོར་ར་རག།, 喜欢与不喜欢

这是表述喜欢与不喜欢的动词短语。字面上是“我觉得它是……”

例: འུ་ལི་ཁིམ་པོ་ཚོར་ར་རག། 我喜欢 (杏果)。

……ཀྱལ་ལ་ཆོར་ར་རག། (……-好-我觉得它是) 我喜欢……

……ཀྱལ་ལ་ཚོར་ར་མི་རག། 我不喜欢……

……དཀའ་གསལ་པོ་ཚོར་ར་རག། 我觉得……困难。

8.1.4 “现在/将来式词干+འཕྱོག[-anok]”

这是一种现在式和将来时态（称将来式）的一般性陈述。用于第三人称的现在/将来式表达，表明动作照常进行、真实可信，至少听起来可靠。

例：ཁོ་ཡོང་ང་ནིག 他/她将过来。

བས་ཡོང་ང་མ་ནོག། 公车不会来的。

book འགྲུག་བློ་བྱེད་རྟོགས། (book-怎样-称作-将要) 你怎么说“book” (这个词) ?

ལོ་གསར་དགུན་ལ་ཡོང་ངོམ། Losar 冬天会来。

ང་ཞའི་ཡུལ་ལ་འང་ཁ་བཏང་ངོན་ག 我的村落也 (元音后是འང, ང་ན་མ་ར་ལ后是ཡང, ག་ད་བ་ས后是
ཀྱང, 均一般读[an]) 会下雪。

དེལ་ལེའ་བཏང་ང་མཁོལ། 德里不会下雪。

8.1.5 “现在/将来式词干+[in]”

其否定形式是“[mi]+词干”。虽然[-at]也常见于将来式，但[-in]更多见于自主动词的第一人称将来式。对不自主动词这个后缀无需仅表达第一人称的将来式。（也可表达现在式）

元音后是འིན或ཡིན, ད་བ་ས后是ཀྱིན, ག་ང后是གྱིན, ཀ་མ་ར་ལ后是ཀྱིན。

例：ཐོ་རས་མཇལ་ཡིན། 明天见！（敬语）

ངས་ཁྱ་ཡིན། 我来洗! (坚持去洗)

བསྐྱོད་དེཀ་ན། (将来式的སྐྱོད前需前加བ) 我们可以走吗? (敬重语气)

ཆ་ཡིན་ན། 我们能走不？（对熟悉的人）

མི་ཡོང། 我不会来。

དྲིན་དེ་མི་ཤེས། 我不懂印地语。

ཕྱ་མི་དགོས། 不需要水。

8.1.6 “现在式词干+ཅེ[teen]”

该后缀称不定式，用于不在特定时间内、而在通常情况下发生的事，或类似将来式及表达“应当做”，适用于任何人称。否定形式是“词干+ཅེ་མན[tæ-man]”。

例： ཉེ་རང་ངེ་མིང་ང་ཅེ་ཟེ་ཅེ། 你的名字叫什么？

ཁོ་ཡིང་ཅེ། 他/她应该来。

ཁོ་ཡིང་ཅེ་མན། 他/她不应该来。

8.1.7 仅现在式词干在问句中的用法

用于表达“我应当……吗”或“我应该……吗”。仅与疑问词或构成是否类问题的[-a]后缀合用。

例： ཅེ་བཅོ། ཅེ་བྱེ། 我该做什么？

ནམ་ཡིང་། 我应该什么时候来？

ཅ་ལག་འཁྱེར་པ། 我该拿行李吗？

འདག་ས་བཅོལ། 我现在应该做吗？

8.1.8 “[do]”

在ཡོད་མེད་ཡིན་མན及有加འད་、འམེད后缀的动词现在式词干后加[do]表达不确定性/可能性。

[do]有འཕོ和ཤོ两种拼写。

当谈论自己时则更适合用གཅིག་ཆན[tɕiktɕʰana]。

例： ཡོད་འཕོ། 可能在。

མེད་འཕོ། 可能不在。

ཡིན་ཤོ། 这可能是。

མན་ཤོ། 这可能不是。

ཏ་གི་ཡོད་འཕོ། 他/她可能会来。

གཅིག་ཆན་ང་ཡོན་བྱེ། 我可能要（བྱེ是ཅེན的文学化写法）来。

8.1.9 “ [k(j)ak] ”

后缀 [kjak] 、 [kak] 加在 ཡིད་མེད་ཡིན་མན 、过去式词干及有加 ལ་ 、 ལ་མེད 后缀的动词现在式词干，表达“一定是”。其确定性比 ལོན 高，但低于 ཡིན་ཤོད 和 ལ་ཤོད 。它也用于讲解故事和历史。

例： ཡིད་ཀྱང 一定在。

མན་ཀྱང 肯定不是。

$\text{ཁོང་ཚང་མ་ཡིད་དུ་ཀྱང}$ 他们一定都来。

$\text{ཁྱེད་པོ་དེ་དུས་ལ་བཞད་ས་ཀྱང}$ 它是国王那时候建造的。

8.1.10 “过去式词干 + [tok] ”

用于过去时态，表达没看见但确定某事发生。新闻常用。

例： ཡིད་ས་ཏོག 他们已经来过。（没看见但我确定）

ལམ་ཏོག 它坏了（即便没看到过程）

མ་བཅོས་ཏོག 还没完成。

$\text{ཟླ་མེད་ལ་ཁ་བཏང་ས་ཏོག}$ Zoji-la 下了雪。

$\text{མདང་བསོད་མན་བསྐྱེད་ཏོག}$ （过去式的 སྐྱེད 需前加 བ ）Sonam 昨天到了。

8.1.11 助动词

加在其他动词的词干（现在或过去式）上，也可以加任何后缀。

དགོས་ཤས་ ཤད་ཤོས་ཕྱིས་	现在式词干 + [(r)gos-æes]	应该，必须，不得不，是必要的（及物不自主）
ཉན་ཅས་	现在式词干 + [nan-tæes]	能够，是可能的（及物不自主）
བརྟག་ཅས་ གརྟག་ཕྱིས་	现在式词干 + [tæug-tæes]	允许，让，使某人做（及物自主）
བཏང་ཅས་ གཏང་ཕྱིས་	过去式词干 + $\text{[tan-tæes]}/\text{[sal-tæes]}$	表示动作在感觉上是自发性/非计划的（及物自主）

ངལ་ཆ་དགོས་ཅས་རག （我觉得）我该走了。

ངལ་ཆ་དགོས་ཅས་ཡོད། 我必须/不得不去。

བཅོ་མེད་གོས། 这（事）没必要去做。

བཅོམ་ཉན། (某人/自己) 不可能做过(这事)。

ཉན་ཅས་རག། (我感觉) 我能行!

བཅོམ་བཅུགས། 没允许过这样做。

ཁོངས་བཅོམ་ཡིན། 我会让他/她这样做。

བཅོས་རྟོང། 就这样做吧!

ཡོངས་བཏངས། 他/她突然出现。

ཉོས་བཏངས་ཕིན། 我一时冲动就买了。

8.1.12 “过去式词干+[te]”

构造现在分词和动词性副词的常见方式。否定形式是“[ma]+现在式词干+[-a]”。

意即动作完成。如分词བཅོས་ཏེ“做完”(这是现在分词)。有时བཅོས་ཏེ也指“通过做……”

“正在做”，即动词性副词。

例：ལྷགས་ཏེ་སྒྱུད། 转回来!

འགྲུལ་ཏེ་ཡོན་ཕིན། 我走回来的。

༼ཅི་བཅོའད། ༼འདུག་སྟེ་ཡོད། ——你在做什么? ——我在到处闲逛。

ཁར་ཇི་བཅོས་ཏེ་ཡོངས་ཕིན། 我来之前就吃了。

མ་ཟའ་ཡིན་ན། 你吃过了吗?

ལས་མ་འགྲུབ་བ་ཡིན་ནོ། 工作还没完成。

“是”动词加འགྲུགས་ཏེ用于敬语。

ཉེ་རང་ག་ནས་འགྲུགས་ཏེ་ཡིན། 你来自(敬语)何处?

རིན་པོ་ཆེ་འགྲུགས་ཏེ་འདུག་ Rinpoché 在此。(敬语)

8.1.13 “现在式词干+[tæes]”

“现在式词干+[tæes]/[ɲes]”是动词的基础形式(词典常见)。其也可以作句子的主要动词。有些情况读[tæe][ɲe]。

有2种用法:作动名词,即表示动作的名词;作一种未来式分词,表示“将要”或“应该做”。

例:动名词:

བོད་ཡིག་སྒྲིལ་ཅས་དཀགས་བོ་ཚོར་རག། 我觉得读藏文字难。

ཅེས་སྒྲུག་ཏང་ཅས་སྒྱུད་པོ་ཡིན་ནོག། 唱、跳是带来快乐的。

ཟན་པེན་ཟེར་ཅས་སྒྲུལ་ལ་མན་ནོག། 说“one pen”不好。(one pen 直接音译了)

未来式分词：

ཐོ་རས་སྒྱུད་ཅས་ཡིན་ན། 你应该明天去吗？

མདང་ཆ་ཅས་ཡིན་པིན། 我应该昨天去的。

འཆག་ཅས་འདུག། 它看起来快要坏了。

8.1.14 动词做名词

一些后缀可加入任何动词词干，将动词变为名词。常见的后缀：

མཁན། [-kʰan] 对应做动作的人或事

སྒྱུད། [-(s)nin/(s)nin] 做某事的愿望

ལོང། [lon] 足够做某事的时间

例：ང་འ་ལ་དྲགས་སི་དཔེ་ར་ལོངས་སྒྱུད་རག། 我想学拉达克语。

ང་འཐུང་སྒྱུད་མི་རག། 我不想喝茶。

སིལ་ལོང་མ་ལོངས། (过去) 我没有读的时间。

བཅོ་ལོང་ལོང་ཡིན་ན། 你将有时间做吗？

ལས་བཅོ་མཁན། 工作者

ཁ་ར་མེད་མཁན། 无糖

8.1.15 现在/将来时态小结

词干+འད་[-at]：现在式（含将来时态），说话者已经知晓的事，主要用于第一人称。

词干+འདུག[duk]：现在式，说话者看到或刚发现的。

词干+འ་རག[a-rak]：说话者感到或感觉发生了什么。

词干+འ་ནོག[-anok]：现在/将来式，可靠、权威的陈述。

词干+འད་[-at]+[do]：不确定或可能性。

词干+འད་[-at]+ཁྱེག[k(j)ak]：稍高的确定性。

词干+ཅེན[tæn]：不定式。

词干+[tæes]+“是”：将要/应该。

8.1.16 过去时态小结

词干+ཤིན[pin]（自主）：用于第一人称。

也用于过去不确定的动作或发生在过去不确定的时间，这时不自主动词甚至第三人称可用。（如སྒྲུབ་ཅས་及མཐོང་ཅས་）

仅词干（自主）：用于第 2、3 人称，尤其指被说话者看见。

仅词干（不自主）：用于说话者看见的任何人。

词干+རྟོག[tok]：说话者确定但没亲自看见。

词干+ཀྲུག[k(j)ak]：说话者在证据的基础上相当确定。

词干+དེ[te]+“是”：多数作其他类的过去或完成时态。

8.2 其他种类

8.2.1 条件式（如果，if）

“如果”用“现在式词干+ན[-na]”表达，ནའང[-nan]（也作ན་ཡང་）语气更强，表“尽管”。

例：ནག་ཤ་བྱུང་ན་འགྲིག་གཤམ། 我拿个图片好不？

ཆར་པ་གཏང་ན་ཆའ་མེད། 如果下雨，我将不去。

ཆར་པ་གཏང་ན་འང་ཆའད། 哪怕下雨，我也要去。

可以加གལ་ཏེས[kaltes]在句子前，不是必需。

例：གལ་ཏེས་ཁར་ཇི་མ་ཟ་ན་ལྷིགས་ས་ནོག། 如果不吃，会饿。

8.2.2 形容词的比较级与最高级

比较级常通过去掉形容词第二个音节再加[-a]。比较级不是必需；形容词的一般形式可用。有的形容词没有比较级或变化不规则。

སང“比，than”置于它的宾语后，其宾语常用属格。

例：ངམ་ཐུང་སང་གླེ་གང་ང་ཡིན་ནོག། 列城比查谟冷。

པད་མ་སྒྲོལ་དཀར་འི་སང་རིང་ང་འདུག། Padma 比 Drolkar 高。

最高级常用“比所有的……更”表达。

ཆང་མའི་སང་བྱལ་ལ་ཡིན་ནོག། 这比所有的都好。（这最好）

འི་བོ་ཆང་མའི་སང་ཆེན་མོ་འདུག། 这个是最大的。

མདང་དེ་རིང་སང་སྒྱིད་པོ་མེད། 那是最开心的日子！

8.2.3“太/非常……”

用མང་སྟེ[manste]表达“太/非常……”

例：ང་མང་སྟེ་ཚན་ཉི་རག

ཉི་མ་མང་སྟེ་རག

8.2.4 冠词

冠词置于名词（短语）后部，但不必要。

ཞིག་འིག་ 单数不定冠词“一个/些，a/ an/ some”

པོ།པོ། 单数定冠词“这，the”

ཀླུ། 复数定冠词“这，the”

“ཞིག་、འིག་”的发音取决于其前的读音：其前是元音时读[-ik]，且如ཐུ་ཞིག་[tɕʰu-ʒik]和ཐུ་འིག་[tɕʰu-ik]均正确。

例：ཀླུ་འུ་ཞིག་སྟུལ། ཀླུ་འུ་འིག་སྟུལ། 请给（我）一个苹果。

ཐུ་སྟོལ་ཞིག་སྟུལ། 请给（我）些热开水。

ཀླུ་པོ་སྟུལ། 请给（我）这个苹果。

དམར་པོ་སྟུལ། 请给（我）这个红色的。

དམར་པོ་ཀླུ་པོ་སྟུལ། 请给（我）这些红色的。

མི་ཀླུན་སོང། 人们走了。

མི་ཞིག་གིས་བཏངས། 某人（把它）给了的（我）。

当其他表示数量的短语，如数字、ཚང་མ་[tsʰaŋma]“所有”、མང་པོ་[manpo]“许多”等出现时，复数冠词不使用。

例：མི་མང་པོ་སོང། 许多人走了。

སྟུ་བྱ་གསུམ་བསྐྱེད། 3个孩子到了。

当与数字或数量（如“一点点”）合用时，ཞིག་འིག་[-ʒik/-ɕik/-ik]也指“近似”或“大约”。

例：བཏུ་ཞིག་སྟུལ། བཏུ་འིག་སྟུལ། 给（我）大约10个。

ཅ་པིག་ཞིག་སྟུལ། 给我一点点。

9. 字母与发音

9.1 基本字母（“^”表示在词/短语的内部，不在首尾时的发音）

黄色单元格的字母是“类3列字母”。

1 列		2 列		3 列		4 列	
ka [ka]	ཀ	kha [kʰa]	ཁ	ga [ka] ^ [ga]	ག	nga [ŋa]	ང
ca [tɕa]	ཅ	cha [tɕʰa]	ཆ	ja [tɕa] ^ [dʒa]	ཇ	nya [ɲa]	ཉ
ta [ta]	ཏ	tha [tʰa]	ཐ	da [ta] ^ [da]	ཌ	na [na]	ན
pa [pa]	པ	pha [pʰa]	ཕ	ba [pa] ^ [ba]	བ	ma [ma]	མ
tsha [tɕa]	ཅ	tsha [tɕʰa]	ཆ	dza [tɕa] ^ [dza]	ཇ	wa [wa]	མ
zha [ʂa]* ^ [za]	ཞ	za [sa]* ^ [za]	ཟ	'a [a]	འ	ya [ja]	ཡ
ra [ra]**	ར	la [la]	ལ	sha [ʂa]	ཤ	sa [sa]	ས
ha [ha]	ཧ	a [a]	ཨ				

*：实际口语在大多数情况下仍读浊音。

**：实际口语上ར常读作[ɽa]/[za]。

9.2 元音附标与音节结构

9.2.1 元音附标

ཉི——ཉིགུ[kigu]

ཟུ——ཟུམ་ཟུམ་ཟུམ་[zapskju]

ཉི——ཉིང་ཉིང་[denbo] (ɲ浊化)

མོ——མོ་[naro]

例：ཅི [tɕa kigu tɕi] ཟུ [tɕʰa zapskju tɕʰu]

མེ [ma denbo me] ཁོ [kʰa naro kʰo]

9.2.2 音节结构

例: སྐྱེངས། [skjons]

该音节中: ཁ-前加字; སྐ-叠字; ར-后加字; ས-再后加字;

叠字中: རྩ-元音附标; ས-上加字; ཀ-基字; རྩ (ཡ) -下加字。

9.3 后加字与再后加字

拉达克语的后加字不改变基字元音，一般均读出。

后加字均发清音。

后加字有 10 个: ག་ད་ན་པ་མ་ལ་ར་ལ་ས།

再后加字只有 1 个: ས།

再后加字多数时候读出。

9.4 前加字

动词的前加字不读。名词的前加字在短语中间时读出。

前加字有 5 个: ག་ད་པ་མ་ལ།

特例:

དབ་读[wa]或[a]，如དབ་མོ་[(w)anmo]“Wangmo/ Angmo” (人名)，དབ་ཅན་[u-tʂan]
乌金体

དབ་常读[spa] (Kharu 地区有的词读[fa])，如དབ་པ་མ་[spera]

前加字使类 3 列字母读浊音。(Sham 地区除外)

一个音节的元音根本上由基字确定，故有元音附标的是基字。若一个音节无元音附标，对双字母音节而言，没有上述前加字时，第一个字母是基字。

一个音节只能有 1 个前加字和 1 个后加字，或 1 个“后加字+ས”。

例: དབ་མོ་[da-ok ba ŋa wan ma naro wanmo]，ད是基字。

9.5 叠字

2 或 3 个辅音字母能与基字结合，形成叠字。

ཡ་ར་མ་作下加字会改变写法。

9.5.1 下加字ཡ་ལ་བཏགས། [ja taks]

ཀ	ཁ	ག	ཅ	ཆ	ཇ	ཉ
[kja]	[kʰja]	[k/ʌgja]	[tea]/ [pja] (少数)	[tɕʰa]/ [pʰja] (少数)	[tea/ʌdʒa]/ [bja] (少数)	[na]

另外，དེ[ja]。

拼读例：ཀ[ka ja sta kja]

少数例：ཕྱེ[pʰe]面粉，ཕྱི་ལོག་གུ་[pʰilog-a]在外面

9.5.2 下加字ར་བཏགས། [ra taks]

ཀ་ར་བ	ཁ་ར་བ	ཁ་ཐ་བ	ཁ་ལྟ
[ta]	[t/ʌda]	[tɕʰa]	[sa]

拼读例：ཀ[ka rata ta]

9.5.3 下加字ལ་བཏགས། [la taks]

ལ་ལ་བཏགས།	ལ
[la]	[lda]/[ldza]

9.5.4 下加字མ་མ་ཟུར། [wa zur]

写作མ་，不读出。与其他藏语方言相比组合的种类更多。

例：མུ་[(r)tsa]植物，草本

9.5.5 上加字

3个：ས་མགོ་[sago]、ར་མགོ་[rago]、ལ་མགོ་[lago]

སྐ	ska	ཀ	(r)ka	ལྐ	lka
མྐ	zga	ཁྐ	rga/ɣa	ལྐ	lga
སྒ	sɲa	རྐ	(r)ɲa	ལྒ	sɲa
མྒ	sɲa	རྐ	rdʒa/ʒa	ལྒ	lɕa
སྒྷ	sta	ཁྒྷ	(r)na	ལྒྷ	ldʒa
མྒྷ	zda	ཁྒྷ	(r)ta	ལྒྷ	lta
སྔ	sna	རྒྷ	rda	ལྔ	lda
མྔ	spa	རྒྷ	(r)na	ལྔ	lpa

ཞ	zba	འ	rba	ལ	lba
མ	(s)ma	མ	(r)ma	ལ	l.a
ཚ	sa	ཅ	(r)tsa		
		ར	rdza/za		

上加字ལ་在读音[k][t][p][ts][ŋ][n][ɲ][m]后面常不读, 在[g][dʒ][d][b][dz]后读浊音。

上加字的读法有地区差异。

9.5.6 叠字的其他事项

以ལ作下加字的叠字有可能发[s][r][d][t]等音, 取决于基字是否是浊音字母。

基字浊音: [r]/[d]			基字清音[s]		
ལུངས	runṣ	故事	ལྷ	ṣa	头发
ལྷ་ཁུ	raŋ-u	苍蝇	ལྷིག	ṣin	云
ལུལ	rul	蛇	ལྷི	ṣi	奶油/初乳
ལྷོལ་མ	dolma	Drolma (人名)	མ་ལྷོ	maṣo	Matho 村
ཆོས་ལྷོལ	tɕʰorol	Chorol (人名)			

而以ལ作下加字的叠字没有固定读音, 视音节环境和方言而定, 如ལྷ有[stɕa][tɕa][ɕa]及其他很多种情况。

视具体音节环境的不同, 一个特定音节的读音并不绝对遵从上述标准规则(即9.3~9.5节), 通常需要经常查阅电子词典。

9.6 双元音

只有存在后缀时一个音节才有双元音。如ལྷི“对谁”、ལྷ“对我”等。

只有“ལ”能用于双元音, 它自身也不能加前加字。

9.7 [s]+[tɕ]=[ɕ]

当在[s]后面时, [tɕ]与之并为[ɕ], 有时直接拼写为ɕ, 而非ཅ或ɕ等。

例: ལེམས་ཅན[semɕaŋ]“动物, 生灵”, ཉི་ཤུ[niɕu]“20”

